

LIVIU REBREANU

NUVELE

Editura Herra

CUPRINS

Tabel Cronologic	3
Cântecul iubirii	13
Proștii	20
Culcușul	28
Golanii	43
Vrăjmașii	58
Cerșetorul	61
Bibi	68
Norocul	75
Pozna	81
Catastrofa	87
Cântecul lebedei	125
Ițic Ștrul, dezertor	135
Ghinionul	153
Fiara	159
Omul mic și oamenii mari	166
Cumpăna dreptății	174

CÂNTECUL IUBIRII

Prin geamurile petecite se strecoară leneșe cele din urmă tremurări ale amurgului. Lumina ruginie pătrunde în casă din ce în ce mai cernită, umplând odăița cu umbre deșirate. În vatră flăcările roșcate pâlpâie domol, se preling ca niște limbi de șarpe în jurul ceunașului funinginit, în care apa de mămăligă hohotește înăbușit. Adieri răcoroase rătăcesc pe sub pereții coșcovi, se furișează înlăuntru și-nvălmășesc, câte-o clipă, jocul blajin al focului...

Pe prichiul cuptorului, moș Costan șade pipernicit și tăcut, cu privirile pribege, cu gândurile cine știe unde. În fața lui, Ileana, o fetișcană ca un bobocel înrourat, răsuțește repede-repede firul subțirel de in.

– Spune, taticule... mai spune! bâlbâie fata cu glas moale, care, în liniștea înserării, răsună întocmai ca un fâșâit ușor de aripi.

Barba bătută de brumă a moșneagului tremură o clipă. Se uită galeș, pe sub gene, la Ileana, pe care lumina trandafirie a flăcărilor o învăluie într-o haină scumpă din povești, apoi, cu glas lin, cu ochii închiși, parc-ar citi în carte vremile trecute, începe:

– ... Uite... era fetișcană, ia, așa ca tine. O guriță cât o cireașă coaptă și doi ochi albaștri cum e cerul când e mai limpede. Și cum râdea, cum râdea! Îți fura inima.

A trecut potop de vreme de-atunci, dar îmi aduc aminte de ea, parcă numai ieri aş fi văzut-o. Mai ştii? Poate îmi furase şi mie inima.

Eram pe-atunci ostaş tânăr şi slujeam în Italia, într-un oraşel ca o grădiniţă de flori... C-atunci aşa era lumea. Te prindea la oaste, te ducea prin câte şi mai câte ţări străine, ş-acolo te ţinea cu zecile de ani. Plecai tânăr de-acasă, fără urmă de mustăcioară pe sub nas, şi te întorceai bătrân, bărbos şi toropit, de abia-abia te mai cunoştea cineva în sat... Aşa era lumea, şi pace...

Ea să fi avut atunci vreo şaptesprezece ani, dar era chipeşă ca un flăcău şi frumoasă, hei, frumoasă ca floarea spinului la începutul primăverii. Avea un nume hăt ciudat... dar noi o poreclisem Minodora, şi Minodora i-am zis cât a umblat printre noi. Şedea într-o cocioabă dărăpănată, în afară de oraş, chiar în preajma lagărului nostru, cu mă-sa dimpreună, o femeie nevoiaşă ca vai de ea. Fata trebuia să zorească ziua-noaptea, ca să câştige de-ale gurii. Alerga şi se sfârâma necontentit printre noi, cu un coş plin de plăcinte, de cozonaci, de covrigi şi alte bunătăţi d-al-d-astea. Şi noi, oricât de necăjiţi eram, cumpăram totdeauna şi-i goleam coşul, de ne era foame, de nu ne era, numai s-o vedem veselă... Căci cum râdea fata aceea, cum râdea!...

Apoi, vezi, aşa trecea vremea. Când la slujbă, când slobozi, cum se nimerea.

Şi-mi venise odată rândul de sentinelă. Era toamnă târzie. Sufla un duşman de vânt, aspru şi friguros, de parcă-ţi ciupea obrajii cu cleşte înfierbântate. Şi prin văzduh cetele negre de nourî se vrăjmaşeau ca nişte balauri. Eu, ca să nu mă cotropească somnul, umblam de colo până colo, mai tropăiam, mai căscam, ca omul cu urātu-n spate. Şi-un întunecarec ca acela, de nu-ţi vedeai nici mâna... Numai dintr-o parte pătrundea prin beznă un firicel de lumină galbenă ca faţa unui om mort.

Licărirea aceasta însă tremura din ce în ce mai slăbită, uneori se sfârșea de tot, apoi iar răsărea, dar mai stinsă și mai potolită parcă... Acolo ședea Minodora. Într-o vreme, clipocind, așa, cu ochii deschiși ca iepurele, mi se păru că aud ceva zgomot dinspre lagăr, ca și când s-ar fi apropiat cineva încetinel, pe-a furișul. Îmi zgâiam ochii cât puteam, ca să deosebesc câtuși de puțin, dar întunerecul era așa de gros, parcă eram într-un sac.

– Stai! Cine-i? strigai, însă nimeni nu îmi răspunse.

„Bag seama, mi s-a năzărit”, îmi zisei atunci, și prinsei iarăși a mișca. Dar de-abia trecu o vreme, cât să-ți aprinzi luleaua, și zgomotul de adineauri se auzi din nou, acum mai aproape și mai deslușit.

– Cine-i? zic. Cine-i, că trag!

– Sst... sst! șopti cineva întocmai la spatele meu, eu sunt!

– Feldrihan Luca... tu ești? Încotro?

– Mai domol, bre, făcu el răgușit, să nu te audă... Mă duc...

N-am putut înțelege unde spunea că merge, căci o tivise repede spre casa cu lumină.

Nu mai știi cum s-a făcut, cum nu s-a făcut, dar în clipa următoare m-am pomenit și eu pe urma lui Luca. Alergam ca un smintit prin tufișurile desfrunzite. Rămurelele vlăguite mă plezneau peste ochi, dar eu nu simțeam nimic. Un singur gând îmi rodea sufletul, ca și cum roade cariul în grindă: „Luca se duce la Minodora”. În răstimpuri, totuși, mă opream și ascultam. Înaintea mea auzeam pașii târâți, repezi, ai lui Luca.

Nu-mi pot da seama cât am alergat așa... Mie mi s-a părut un veac întreg. În sfârșit, însă, deodată îmi răsări în față un ochi de lumină, care mă pironi locului. Ascultai cu băgare de seamă, dar afară de clocotele inimii mele, acum nu mai auzeam nimic... Mai trecu o clipă, două, apoi un ciocănit slab în geam îmi izbi urechile. Ferestruia se deschise lin, în pervaz

se ivi căpșorul Minodorei. Câteva vorbe întretăiate, rostite în fugă, bâjbăiră prin întunerec, și, repede, parcă le-ar fi tăiat cu securea, se stinseră, și fereastra se închise. Pesemne Luca intrase în casă...

Un vânt rece, ca gheața, prinse a bate dinspre cocioabă. Simțeam cum mi se strecoară prin carne, prin oase, cum îmi vâjâie în inimă, să mi-o crape. Și-apoi deodată mă dezmeticii. Îmi veni în minte slujba și mă întorsei repede la locul meu. Mare noroc că n-a dat nimeni peste mine cât am lipsit. În curând fui schimbat, dar în noaptea aceea n-am închis ochii nici o clipă.

M-am mai zbătut eu ce m-am zbătut, cu gândurile mele de băiat aprins, dar, în sfârșit, ce aveam să fac? Am tăcut... A trecut o zi, au trecut mai multe, dar nimeni, vezi bine, nu bănuia nimic. Fetița, tot printre noi, și mai veselă, s-o sorbi din ochi...

Apoi... pesemne așa a fost să fie.

În vremea aceea ne venise la companie un locotenent nou, să fi avut douăzeci de ani, bun și frumușel ca un fagure de miere. Cum văzu dânsul pe Minodora, cum o îndrăgi foc și prinse a o lua mai cu glume, mai cu vorbe dulci... cum fac feciorii.... Dar fetișcana numai râdea de el și-l îmbia cu plăcinte. Și băiatul tot mai zăpăcit, și fata, tot mai rece. Îl vedeam adeseori șoptindu-i la ureche te miri ce, dar nu! Minodora râdea și cu dânsul, ca și cu ceilalți, și atâta...

Într-o zi însă, nu-mi mai aduc aminte cum, locotenentul nostru și-a luat inima în dinți și a sărutat pe Minodora. A strâns-o în brațe și a sărutat-o drept pe buze, acolo, dinaintea noastră... a sărutat-o, ei, cum îți spun. Fata îi trânti în cap coșul cu plăcinte, plânse, blestemă... dar ce se sinchisea el de aceea? A sărutat-o, și gata! Iar noi râdeam... râdeam să ne prăpădim, ca netoții. Știu eu de ce râdeam? Poate de necaz că n-am sărutat-o noi, poate de bucurie că totuși a sărutat-o cine-

va. Ş-am băgat de seamă că şi Luca râdea ca ceilalţi. Dar când s-a depărtat locotenentul, iarăşi am văzut bine cum i s-au încheştat pumnii, cum a scrâşnit din dinţi ca o fiară şi cum a mormăit ceva în sine sâsâind...

A mai trecut ce-a mai trecut, şi iarăşi mi-a venit rândul de slujbă. Minodora parcă uitase sărutarea cu pricina. Ba, în cele din urmă, prinse a face ochi dulci locotenentului, ştii, cum fac femeile când vreau să scoată pe bărbat din minţi. De vreo două ori locotenentul a îmbrăţişat-o... a îmbrăţişat-o şi a strâns-o cum se cade, şi fata nu s-a mai supărat, ci râdea şi râdea... Hm! Dar totuşi mi se părea că râsul acela e prea prefăcut, prea sună a sec... Vezi, eu ştiam ce ştiam.

Ş-aşa, cum zic, mă puse iar de sentinelă, şi încă Dumnezeu ştie cum, iar la locul de altădată. Era tocmai în preajma Crăciunului, şi turna o ploaie amestecată cu omăt, gata-gata să te înece. M-am oploşit în gheretă, iar acolo, scutit de umezeală, prinse să mi se îngreuneze capul.

Clipocean de-a binelea, când, deodată, un bocănit scurt în spatele gheretei mă făcu să sar ca fript. Dădui să ies şi mă lovii faţă în faţă cu ofiţerul de inspecţie.

– Cine-a trecut adineaori pe aici? se răsti ofiţerul la mine.

– Să trăiţi, dom' căpitan, nimeni.

– Nimeni? răcni căpitanul. Nimeni? Minţi, hoţule, minţi ca un câine! Eu cu ochii mei am văzut strecurându-se un om pe-aici către casa ceea!... Ai dormit, câine! Ei, las', că te învăţ eu!

În clipa aceea parcă vedeam înaintea mea pe Luca. El, numai el trebuie să fie. Şi, fără să vreau, bolborosii printre dinţi: „Sărmanul băiat!”

După o scurtă şovăire, căpitanul porni repede înainte. „Hai!” zise el către mine şi ceilalţi doi ostaşi ce-l însoţeau, şi ne îndreptarăm grăbiţi spre cocioaba în care şedea Minodora. Din ferestrele mici, scofâlcite, izvorau şi acum două fuioraşe

de lumină roșiatică, întocmai ca niște țâșniri de sânge. Ajunserăm gâfâind în preajma casei și ne oprirăm. Eram patru cu ofițerul. Părea că din casă se aud oftări, plânsete înăbușite.

Încetinel, ne târârăm până sub streășină. Căpitanul se ridică în vârful picioarelor și se uită prin geam. Un glas scâncit de femeie răsună deodată ca o horcăire de moarte: „Ce faci, dragul meu, ce faci?” „Minodoro, unde ești?... Vino lângă mine... Vino!”

În lumina scăzută a ferestrei văzui deslușit că fața căpitanului încremenește și se albește ca varul.

– Hai! Înăluntru! porunci răgușit ofițerul și ne opintirăm fuga spre ușa, care, într-o clipă, fu ridicată din țâțâni.

Când ne-am pomenit în mijlocul casei, ne-a cuprins spaima de ce-am văzut. Jos, lângă vatră, încolăcit și schimonosit, zăcea locotentul nostru, locotenentul care sărutase pe Minodora. Din gât îi bolbocea gârlă sângele. Când și când, gâfâia înecat. Iar ochii cei de cărbune, ieșiți din orbite, luceau ca două globuri de marmură... La masă, așezat pe laviță, cu fruntea răzimată în palme, Luca privea ca un lup flămând la locotenentul care se lupta cu moartea.

– Mă!... Mă!... ticălosule, tâlharule! răcni deodată căpitanul, și se azvârli sălbatec asupra lui Luca.

Feciorul ridică fruntea, se uită o clipă la noi și nu zise nimic. Nu s-a împotrivit, nu s-a apărat. Ghionturile căpitanului cădeau ploaie peste capul lui, peste obraji, dar el nu scoase nici un glas de durere. Răbda loviturile, parc-ar fi fost un morman de piatră, până-l podidi sângele pe gură și pe nas și se rostogoli amețit la pământ...

Și iac-așa, săraca Minodora... De-atunci nu am mai văzut-o printre noi... Săraca!... Da-i mult de-atunci, tare mult... Și totuși, când îmi aduc aminte de dânsa, mi se pare că numai ieri s-a întâmplat...

Noaptea se revărsase domol, pe nesimțite, și învăluise pământul în haină de jale. Spuza de stele tresărea sfioasă în văzduhul mohorât. Susurul înăbușit al frunzelor legănate de răveneala nopții pătrundea în casă, ca un glas tânguit, care vine de departe și se stinge.

Fusul Ileenii nu se mai învârte. Iar în ochii ei albaștri, la lumina rumenă a focului din vatră, izvorăște un bob de mărgăritar, licărește o clipă, apoi se rostogolește peste obraji ca laptele...